

Utbetalning av assistansersättning när den försäkrade har anställt personliga assistenter

Försäkringskassans ställningstagande

För att Försäkringskassan ska betala ut assistansersättning behöver den som har beviljats assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (SFB), och som har anställt någon för sådan personlig assistans, inte ha gjort en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) innan assistenten påbörjar sitt arbete.

Bakgrund och överväganden

Bakgrund

Den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) eller assistansersättning enligt 51 kap. SFB, och som har anställt någon för sådan personlig assistans, ska göra en anmälan till IVO innan assistenten påbörjar sitt arbete (23 § femte stycket LSS).

I förarbetena anförs bl.a. följande angående anmälningskravet. Regeringen instämmer i LSS-kommitténs bedömning att tillståndskravet inte bör omfatta de assistansberättigade som själva är arbetsgivare åt sina personliga assistenter. Av betänkandet framgår dock att det idag råder oklarhet och oenighet om tillsynsansvaret omfattar sådana assistansberättigade. Regeringen anser att dessa ska omfattas av Socialstyrelsens tillsyn (se avsnitt 5.1). För att Socialstyrelsen ska kunna genomföra denna del av tillsynsverksamheten föreslår regeringen, i likhet med LSS-kommittén, att assistansberättigade som själva är arbetsgivare åt sina personliga assistenter ska vara skyldiga att göra en anmälan till Socialstyrelsen. (Prop. 2009/10:176 s. 27).

Tillsynsverksamheten övergick till IVO år 2013.

Nuvarande tillämpning

Försäkringskassans nuvarande tillämpning innebär att för att assistansersättning ska kunna betalas ut till den försäkrade måste den försäkrade antingen ha skrivit avtal om att köpa personlig assistans med kommunen eller någon annan anordnare eller själv ha anställt personliga assistenter och anmält det till IVO innan assistenterna har påbörjat sitt arbete.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande i en närliggande fråga

Enligt 23 § första stycket LSS får en enskild inte yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans utan tillstånd av IVO.

Högsta förvaltningsdomstolen har i dom den 21 februari 2019 i mål nr 6518-17 uttalat att lagregleringen inte medger att Försäkringskassan avslår en begäran om utbetalning av assistansersättning till en försäkrad på den grunden att den anordnare som anlitas inte har tillstånd att bedriva verksamhet med personlig assistans. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att det varken i LSS eller socialförsäkringsbalken finns några föreskrifter som ger stöd för att assistansersättning får betalas ut till en försäkrad endast om den anordnare som denne har valt har tillstånd. Domen innebär att Försäkringskassans tillämpning har ändrats.

Överväganden

Försäkringskassan har tidigare ansett att den försäkrade ska ha anmält att han eller hon har anställt personliga assistenter till IVO enligt 23 § LSS för att assistansersättning ska betalas ut.

Försäkringskassan anser mot bakgrund av domen från Högsta förvaltningsdomstolen att det inte heller är möjligt att kräva att en försäkrad som anställer sina assistenter ska ha anmält det till IVO för att assistansersättning ska kunna betalas ut. Syftet med det här rättsliga ställningstagandet är att klargöra detta.

Den som har anställt sina personliga assistenter ska i och för sig anmäla det till IVO. Trots det kan Försäkringskassan inte vägra utbetalning om någon sådan anmälan inte sker. Det följer av Högsta förvaltningsrättens dom den 21 februari 2019 i mål nr 6518-17. Försäkringskassan bör alltså betala ut assistansersättning till den som anställt personliga assistenter även om han eller hon inte har gjort en anmälan till IVO innan assistenten påbörjar sitt arbete.

Detta rättsliga ställningstagande gäller för alla pågående assistansersättningsärenden som inte har vunnit laga kraft.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

23 § femte stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Högsta förvaltningsdomstolens dom den 21 februari 2019 i mål nr 6518-17

RÄTTSLIGT STÄLLNINGSTAGANDE

Beslutsdatum
2019-06-19

Vår beteckning
Dnr 007272-2019

Serienummer
2019:03

Mikael Westberg

Catharina Brodd